

Πολύ περισσότερο από ένα «επανιδείν»

Η Αουγκούστα Νάθαν και ο Καρλ Κλάουμπεργκ

«Το είδατε αυτό το γουρούνι;» Η Αουγκούστα Νάθαν αισθάνεται τον παλιό γνωστό απροσδιόριστο πόνο. Είναι 11 Οκτωβρίου 1955. «Το γουρούνι» που βγήκε αυτή τη στιγμή στην τηλεόραση λέγεται Καρλ Κλάουμπεργκ. Πριν από 13 χρόνια της είχε καταστρέψει τη ζωή. Τη δική της ζωή όπως και τη ζωή μερικών εκατοντάδων άλλων γυναικών. Ποτέ δεν μπόρεσε να ξεχάσει «αυτό το γουρούνι». Αυτόν τον Καρλ Κλάουμπεργκ, καθηγητή Ιατρικής, εγκληματία κατά της ανθρωπότητας. Εδώ και 10 χρόνια δεν τον ξαναείδε ούτε και άκουσε κάτι για τον τόπο διαμονής του. Οι πόνοι όμως που της είχε προκαλέσει είναι καθημερινά παρόντες. Τελείως ξαφνικά βγήκε ξανά στο προσκήνιο εκείνος, ο Καρλ Κλάουμπεργκ. Γεμάτος αυτοπεποίθηση μιλούσε μπροστά στο μικρόφωνο ενός ανταποκριτή. Τον περιμένει μια λαμπρή ιατρική καριέρα στη νεαρή Ομοσπονδία της Δημοκρατίας, δεύτερη ευκαιρία γι' αυτόν. Αυτό δήλωνε η έκφραση του προσώπου του. Η Αουγκούστα Νάθαν βρίσκεται για επίσκεψη στο Ντίσελντορφ. Πρέπει να μιλήσει αμέσως με τον Χέντρικ βαν Νταμ, τον Γενικό Γραμματέα του Κεντρικού Συμβουλίου των Εβραίων στη Γερμανία. Σηκώνει το ακουστικό και μιλά στο τηλέφωνο: «Το είδατε αυτό το γουρούνι;».¹

Στα μέσα Σεπτεμβρίου του 1955 η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και η Σοβιετική Ένωση υπέγραψαν Συμφωνία για δι-

πλωματικές σχέσεις. Η Συμφωνία αυτή επισφράγιζε το καθεστώς της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας ως δεύτερο γερμανικό κράτος και περιείχε τον προφορικά διατυπωμένο λόγο τιμής του Σοβιετικού Πρωθυπουργού Νικήτα Χρουτσώφ ότι θα απελευθερώσει μέσα σε μια εβδομάδα όλους τους υπόλοιπους Γερμανούς αιχμαλώτους πολέμου και τους πολιτικούς κρατούμενους που τυχόν είχαν ξεμείνει στη χώρα. Γύρω στις 10.000 επαναπατριζόμενοι έφτασαν τις δυο πρώτες εβδομάδες του Οκτωβρίου στη διάβαση του συνοριακού στρατοπέδου Φρίντλαντ. Μαζί τους και ο Δρ. Καρλ Κλάουμπεργκ.

Ο γερμανικός πληθυσμός υποδέχεται τους απελευθερωμένους με ενθουσιασμό, η συμμετοχή στην υποδοχή τους είναι πολυπληθής. Τεράστιες μάζες ανθρώπων συγκεντρώνονται σε όλες σχεδόν τις μεγάλες πόλεις στις κεντρικές πλατείες και περιμένουν με ανακούφιση τους επαναπατριζόμενους. Στο Κίελο, όπου αρχικά θα μείνει ο Κλάουμπεργκ στο σπίτι της αδελφής του, ξεσπάει τη νύχτα προς την 11^η Οκτωβρίου 1955 στην ολόφωτη πλατεία της αγοράς ένας πανζουρλισμός με κορναρίσματα και φλας, καθώς πλησιάζει το λεωφορείο με τους άντρες, τα ονόματα των οποίων είχαν ανακοινωθεί. «Ακόμη κι αυτοί που δεν γνωρίζονταν έπεφταν ο ένας στην αγκαλιά του άλλου» γράφουν την επόμενη μέρα οι *Ειδήσεις του Κιέλου*: «Η δύναμη του λόγου δεν αρκεί για να περιγραφούν τα αισθήματα των στιγμών αυτών». Η νυχτερινή υποδοχή έληξε «με μια στροφή του εθνικού ύμνου της Γερμανίας» – ποια στροφή δεν αναφέρεται.

Ο καθηγητής Ιατρικής ωστόσο δεν φτάνει στο Κίελο με το λεωφορείο, αλλά μια μέρα αργότερα με το τρένο. Μετά από μια εβδομάδα παραμονής εκεί, μπαίνει στο νοσοκομείο και εγχειρίζεται για βουβωνοκήλη. Δυο μέρες πριν από την επέμβαση γράφει στη γυναίκα του: «Είμαι σε θέση να πάρω τον δρόμο —που γνώριζα ήδη από καιρό— να βγω στην παγκόσμια δημοσιότητα και να γίνω μια προσωπικότητα, που δεν θα σβηστεί ποτέ πια από όλες τις εφημερίδες του κόσμου – τουλάχιστον εκείνων που ενδιαφέρονται».²

Η Αουγκούστα Νάθαν έχει απελευθερωθεί ως κρατούμενη εδώ

και δέκα χρόνια. Αλλά ποτέ πια δεν θα μπορέσει να απελευθερωθεί από τη φυλακή μέσα της. Επέζησε του Άουσβιτς, της πορείας θανάτου προς το Ράβενσμπριουκ και του στρατοπέδου συγκέντρωσης του Νόιστατ-Κλέβε. Στην επιστροφή της όμως κανείς δεν την περιμένε σε κάποια πλατεία. Είναι έτσι κι αλλιώς δύσκολο να πει κανείς ποιος θα μπορούσε να την περιμένει. Πού βρίσκεται τελικά η πατρίδα της; Μετά τον πόλεμο η Αουγκούστα Νάθαν δεν θέλει να ζήσει στη Γερμανία ούτε πουθενά αλλού στην Ευρώπη. Τώρα ζει στις ΗΠΑ. Στο Ντίσελντορφ βρίσκεται μόνο και μόνο για να διεκδικήσει κάποιες αποζημιώσεις, τόσο για τη φυλάκισή της στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως όσο και για τις απώλειες της περιουσίας της. Το γεγονός ότι το ταξίδι της στη Γερμανία συμπίπτει με την επιστροφή του Κλάουμπεργκ είναι μια καθαρή σύμπτωση. Καταθέτει μήνυση, όπως επίσης κάνει και το Κεντρικό Συμβούλιο των Εβραίων μια εβδομάδα πριν από αυτήν, στις 3 Νοεμβρίου 1955, κατά του Κλάουμπεργκ. Κάνει επιπλέον αίτηση να της επιτραπεί να παραστεί ως πολιτική ενάγουσα στην ποινική διαδικασία.³ Στις 7 Νοεμβρίου 1955 καταθέτει ο Χέρμαν Λάνγκμπαϊν μια επιπλέον μήνυση κατά του Κλάουμπεργκ, τη φορά αυτή για ανθρωποκτονία. Στις 14 Νοεμβρίου το Κεντρικό Συμβούλιο καταθέτει στην Εισαγγελία μία λίστα με τα ονόματα 23 μαρτύρων.⁴

Στις 19 Νοεμβρίου —η χειρουργική επέμβαση που έγινε στον καθηγητή υπήρξε επιτυχής— δημοσιεύεται στις *Ειδήσεις του Κιέλου* μια αγγελία με την επιγραφή σε χοντρά γράμματα: Επείγει: «Ο καθηγητής Δρ. Ιατρικής Καρλ Κλάουμπεργκ χρειάζεται μερικές επιμελείς {γυναίκες} δακτυλογράφους που να είναι ή άνεργες —πράγμα απίθανο— ή που να μπορούν να απασχοληθούν για εκείνον μερικά βράδια, μετά την εργασία, με υπερωρίες. Οι ενδιαφερόμενες να παρουσιαστούν στη “Χειρουργική Πανεπιστημιακή κλινική {ιδιωτική πτέρυγα, δωμάτιο 1}” για μία συνομιλία μαζί του. Δεν αποκλείεται για την καλύτερη από αυτές να υπάρξει και η δυνατότητα μόνιμης απασχόλησης. Προβλέπεται κατά τη δοκιμαστική περίοδο συνοδεία

του καθηγητή σε ταξίδι μαζί του με αυτοκίνητο εντός της Γερμανίας. Στο τέλος μάλιστα και για τη διάρκεια 4 εβδομάδων παραμονή και καθημερινή εργασία 2-3 ωρών σε Κέντρο Αποθεραπείας. Εκτός του μισθού και όλα τα έξοδα καλυμμένα».

Δεν μας έγινε γνωστό πόσες ενδιαφερόμενες παρουσιάστηκαν στον Κλάουμπεργκ. Εντούτοις έχουν καταχωρηθεί σε φάκελο άλλου είδους επισκέπτες. Στις 19 Νοεμβρίου έρχεται ο ανακριτής στην κλινική μαζί με τον εισαγγελέα για μια πρώτη ανάκριση. Την κυρία Α.⁵ δεν μπορεί να τη θυμηθεί, λέει ο Κλάουμπεργκ κατά την ακρόαση, όταν του ανέφεραν το όνομά της. Αυτό δεν είναι ούτε ψέμα ούτε ισχυρισμός για να δικαιολογηθεί, γιατί το όνομα της μηνύτριας ήταν άλλο στο στρατόπεδο από αυτό με το οποίο απευθύνθηκε στην Εισαγγελία. Στο Άουσβιτς λεγόταν ακόμη Αουγκούστα Νάθαν. Ο Πάουλ Νάθαν, με τον οποίο είχε παντρευτεί το 1921 στο Ντίσελντορφ, έχασε τη ζωή του στο Άουσβιτς, το 1950 έκανε δεύτερο γάμο.

«Είναι αλήθεια ότι έκανα και ο ίδιος επεμβάσεις στείρωσης», παραδέχεται για το πρωτόκολλο κατά την ανάκρισή του ο Καρλ Κλάουμπεργκ. «Δεν αποκλείεται να έχω κάνει επέμβαση και στην κυρία Α.⁶ «Στο Μπλοκ 10 είχαν θέσει στη διάθεσή του 400 γυναίκες». Ο ίδιος έκανε στείρωση σε 22 μόνον γυναίκες,⁷ όπως ισχυρίζεται. Περαιτέρω επεμβάσεις είχαν διεκπεραιώσει ένας χημικός και ένας λοχίας του νοσηλευτικού, ναι μεν κατ' εντολήν του, αλλά μόνον υπό την προϋπόθεση «να εφαρμοστεί η μέθοδος ανώδυνα για όλες». Ως επιπλέον επιχείρημα, που καταδείκνυε το ευγενές του φρόνημα, αναφέρει ότι και οι 400 γυναίκες ήσαν «εντελώς γνήσιες Εβραίες». Με άλλα λόγια: έπρεπε έτσι κι αλλιώς να υπολογίζουν ότι θα δολοφονηθούν με αέριο. «Η μοναδική βλάβη που θα μπορούσαν να υποστούν οι γυναίκες αυτές, θα ήταν η αδυναμία γονιμοποίησης». Άλλου είδους τραυματισμός αποκλειόταν. «Δεν επιχείρησα να κάνω πειράματα σε εκατοντάδες ή και σε χιλιάδες γυναίκες, παρά μόνο να εφαρμόσω σε 150 γυναίκες την πλήρως δοκιμασμένη μέθοδο που είχα επεξεργαστεί και εφαρμόσει σε ζώα, την εγχειρητική δηλαδή

στείρωση». Μαζί μ' αυτές τις 150 γυναίκες —όπως ήταν ο προσωπικός του ισολογισμός— είχε σώσει «έτσι τη ζωή 400 γυναικών από την εξόντωση».⁸ Στην αιτιολόγηση της προσφυγής του εναντίον μιας φυλάκισης υποστήριζε ιδιαίτερος σθεναρά τον δήθεν ανιδιοτελή χαρακτήρα της πράξης του: Η αδυναμία γονιμοποίησης που προκαλούνταν με τις ενέσεις ήταν μεν στόχος των επεμβάσεων και είχαν στεφθεί από επιτυχία. Εκείνος όμως τις πραγματοποιούσε πάντοτε σε συμφωνία με τις εν λόγω γυναίκες. «Αυτό που επιχείρησα να δημιουργήσω εγώ θα μπορούσε να θεωρηθεί ως "Ινστιτούτο Διάσωσης Ζωής"! Τις κρατούμενες γυναίκες τις είχε πιάσει μανία να έρχονται σε μένα».⁹

Στις 21 Νοεμβρίου 1955 εκδίδεται για τον Καρλ Κλάουμπεργκ ένταλμα σύλληψης. Η κατηγορία έχει ως εξής: Μεταξύ 1942 και 1945 στο στρατόπεδο συγκεντρώσεως Άουσβιτς είχε «κακοποιήσει σωματικά τουλάχιστον 150 κρατούμενες γυναίκες και είχε βλάψει την υγεία τους», με συνέπεια «να χάσουν οι κατ' αυτόν τον τρόπο τραυματισμένες γυναίκες την ικανότητα γονιμοποίησης, πράγμα που ήταν στόχος και μάλιστα επιτεύχθηκε αποτελεσματικά».¹⁰ Η προσφυγή του Κλάουμπεργκ εναντίον του εντάλματος σύλληψης απορρίπτεται στις 24 Νοεμβρίου από το Πρώτο Μεγάλο Πλημμελειοδικείο του Πρωτοδικείου του Κιέλου.¹¹

Χωρίς να έχει φταίξει σε τίποτε και μόνον επειδή ήταν Εβραία η Αουγκούστα Νάθαν αποσπάστηκε βίαια από τους εθνικοσοσιαλιστές μέσα από το οικογενειακό της περιβάλλον. «Ήμασταν μια οικογένεια όπως εκατομμύρια άλλες στον κόσμο», γράφει στην αυτοβιογραφία της, «μια κανονική οικογένεια με χαρές και λύπες. Δεν αδικήσαμε συνειδητά κανέναν, η ζωή φαινόταν να βαίνει σταθερά στον δρόμο της, ώσπου ανέλαβαν την εξουσία οι Ναζί».¹² Είχε γεννηθεί στις 26 Ιουνίου 1901 στο Γκέλσενκίρχεν, κόρη του Χέρμαν και της Ίντα Κον {το γένος Χορν}. Με τον πρώτο της άντρα, έναν έμπορο από το Φίρζεν, δημιούργησε στο Ντίσελντορφ οικογένεια, το 1925

και το 1929 έφερε στον κόσμο τους γιους της, Κουρτ και Χέρμπερτ. Ο Πάουλ Νάθαν είχε ανοίξει ένα κατάστημα ρουχισμού. «Είχαμε το σπίτι μας, τους φίλους μας, όλα όσα αποτελούν πατρίδα στη Γερμανία, οι γονείς και οι παππούδες μας όπως και πολλές γενιές νωρίτερα είχαν για πατρίδα τους τη Γερμανία. Έτσι βγάζει κανείς βαθιές ρίζες και δεν μπορεί να ξεριζώνεται με μια σπρωξιά!» Παρ' όλα αυτά η οικογένεια αποφασίζει αρκετά νωρίς να εγκαταλείψει τη Γερμανία: η Αουγκούστα, ο άντρας της, τα δυο τους αγόρια και επιπλέον ο κουνιάδος της, Ζίγκφριντ Νάθαν, που αφήνει πίσω του στο Φίρζεν ένα ιατρείο. Αόριστα σχέδια για μετανάστευση έκανε η οικογένεια ήδη προτού καταλάβουν την εξουσία οι Εθνικοσοσιαλιστές, και το φθινόπωρο του 1935 πραγματοποιούνται. Οι τρεις ενήλικες φεύγουν με το αυτοκίνητο για το Αλικάντε στην Ισπανία, πάνε σε φίλους, από όπου κάνουν αναγνώριση της κατάστασης. Η Αουγκούστα επιστρέφει αεροπορικώς, διαλύει το ιατρείο του κουνιάδου της και το δικό της σπιτικό και διαπραγματεύεται με προξενεία, εφορίες και άλλες υπηρεσίες. «Την πρώτη Δεκεμβρίου αφήσαμε¹³ —για πρώτη, αλλά όχι και για τελευταία φορά— πίσω μας το παρελθόν κι ένα κομμάτι της ζωής μας, και φύγαμε αεροπορικώς οι δυο γιοι μου, τότε πέντε και εννιά χρονών, κι εγώ για τη Βαρκελώνη». Στο Αλικάντε η οικογένεια βρίσκει ένα διαμέρισμα, συνηθίζει στον τόπο και τους κατοίκους, μαθαίνει τη γλώσσα και στήνει μια καινούρια ζωή. «Δηλαδή: ήμασταν ευχαριστημένοι εκεί, αισθανόμασταν ευτυχείς και χαρούμενοι και αρχίσαμε να βγάζουμε ρίζες».

Η ειρηνική αυτή διαβίωση διαρκεί μόλις και μετά βίας έναν χρόνο. Στη νέα τους πατρίδα οι φασίστες κάνουν πραξικόπημα εναντίον της κυβέρνησης Λαϊκού Μετώπου. Ξεσπάει ο εμφύλιος πόλεμος. Και οι Νάθαν, που έμεναν στο αρχικά από τους Ρεπουμπλικάνους κατεχόμενο μέρος της Ισπανίας, έχουν να αντιμετωπίσουν ένα πρόβλημα: είναι Γερμανοί, και για τους Ισπανούς δεν παίζει κανένα ρόλο το ότι οι Νάθαν είναι Εβραίοι καταδιωκόμενοι από τους Γερμανούς. «Ρόλο δεν έπαιζε η φυγή μας από τη Γερμανία, σημασία είχαν μόνον

τα διαβατήριά μας». Διατάζονται να εγκαταλείψουν τη χώρα.

Με βαριά καρδιά οι πέντε Νάθαν ετοιμάζουν ξανά τα μπαγάζια τους και αφήνουν τα πάντα, όπως ήταν, πίσω τους, πιστεύοντας πως σύντομα θα ξαναγυρίσουν. «Αλλά η ελπίδα αυτή αποδείχτηκε σύντομα μάταιη». Πάνω σ' ένα γαλλικό προσφυγικό καράβι φεύγουν μέσα Αυγούστου 1936 προς Μασσαλία και δέχονται εκεί μια πρόσκληση φίλων για την Ελβετία. Τα παιδιά μπορούν μεν να επισκεπτονται το σχολείο, αλλά οι ενήλικες δεν επιτρέπεται να δουλέψουν, επειδή είναι αλλοδαποί. Πολλές εναλλακτικές λύσεις δεν φαίνεται πια να υπάρχουν στον ορίζοντα. Ο Ζίγκφριντ και ο Πάουλ πηγαίνουν στο Βέλγιο και εξετάζουν τις πιθανότητες να βρουν εκεί καταφύγιο. Δυο μήνες αργότερα ακολουθεί και η Αουγκούστα με τα παιδιά, επειδή ο άντρας της έχει βρει μια θέση εργασίας. Αλλά και το Βέλγιο μέλλει να παραμείνει ένα πρόσκαιρο επεισόδιο. Μετά από οκτώ μήνες εκδιώκονται ως ανεπιθύμητοι αλλοδαποί. Ο Ζίγκφριντ ωστόσο έχει καταφέρει να πάρει μια βίζα για τις Η.Π.Α. και εγκαταλείπει το βασίλειο με κατεύθυνση το Σικάγο.

Η τετραμελής πια οικογένεια Νάθαν δοκιμάζει τώρα την τύχη της στην Ολλανδία, νοικιάζει στο Σέβενινγκεν ένα επιπλωμένο διαμέρισμα και, λίγο πριν από τα Χριστούγεννα του 1938, φέρνουν εκεί και τη μητέρα του Πάουλ Νάθαν, που όλη η επίπλωση του σπιτιού της είχε γίνει σμπαράλια τη νύχτα του πογκρόμ. Ως τότε η Ρόζα Νάθαν κατοικούσε μαζί με τον γιο της Άλφρεντ στο Φίρζεν. «Είχαμε χάσει κάθε ελπίδα πια να βρούμε στην Ευρώπη ένα σταθερό σημείο, μια πατρίδα», αναλογίζεται η Αουγκούστα Νάθαν. Παντού τους ανέχονται ως αλλοδαπούς και παντού έχουνε προβλήματα παραμονής και εργασίας. Για τον λόγο αυτό ψάχνουν και οι Νάθαν για μια δυνατότητα να πάνε στις Η.Π.Α. «Μετά από αγώνες δύο χρόνων παραλάβαμε τον Απρίλιο του 1940 τη βίζα για την Αμερική. Πλέαμε σε πελάγη ευτυχίας. Ο πόλεμος είχε στο μεταξύ ξεσπάσει, στην Ολλανδία η κατάσταση ήταν πολλές φορές αρκετά επικίνδυνη, μια επιδρομή των Γερμανών ήταν κάθε στιγμή αναμενόμενη. Στο άψε σβήσε

φτιάχτηκαν οι βαλίτσες και παραδόθηκαν στο γραφείο μεταφορών, τακτοποιήθηκαν τα χαρτιά για το καράβι, βρέθηκε και μια πανσιόν για την πεθερά μου. Με το ένα πόδι, που λέει ο λόγος, ήμασταν ήδη στο καράβι προς την ελευθερία – και τότε, στις 10 Μαΐου 1940, γίνεται η επιδρομή των Γερμανών στην Ολλανδία». Όλα πήγαν χαμένα. «Μπροστά μας ήταν τώρα μια δύσκολη εποχή, η πιο δύσκολη της ζωής μας. Και όμως, τότε δεν μπορούσαμε ούτε καν να φανταστούμε πόσο πιο δύσκολη θα γινόταν η εποχή αυτή».

Ο Καρλ Κλάουμπεργκ γεννήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 1898, ήταν δηλαδή σχεδόν τρία χρόνια μεγαλύτερος από την Αουγκούστα Νάθαν, στο χωριό Βούπερχοφ στο Μπέργκις Λαντ, ως πρώτος γιος ενός σιδηρουργού μαχαιριών. Στο Κίελο, όπου είχε μετακομίσει η οικογένειά τους μόλις μπήκε ο καινούριος αιώνας, ο πατέρας του άνοιξε ένα κατάστημα όπλων. Ο γιος Καρλ αποφοίτησε από το γυμνάσιο το 1916. Την ημέρα της αποφοίτησής του ήρθε η διαταγή να πάει στρατιώτης. Υπηρέτησε στον Πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο, αιχμαλωτίστηκε από τους Άγγλους και απελευθερώθηκε το 1919. «Πολύ νωρίς ήδη ενδιαφερόμουν για την έρευνα της ανθρώπινης βιολογίας και αισθανόμουν μέσα μου την εντολή να γίνω γιατρός», λέει ο Κλάουμπεργκ για την επαγγελματική του κλίση.¹⁴ Λέει πως ήδη κατά τη διάρκεια της φυλάκισής του ζήτησε να του στείλουν βιβλία από τη Γερμανία, ώστε να προετοιμαστεί για τις σπουδές του. Αμέσως μόλις επέστρεψε στο Κίελο γράφτηκε στον κλάδο της Ιατρικής και τελείωσε τις σπουδές του σε πολύ σύντομο διάστημα: μετά από τέσσερα εξάμηνα –με παραμονές εκτός έδρας στο Αμβούργο και στο Γκρατς– έδωσε εξετάσεις για το προδίπλωμα και μετά από άλλα πέντε εξάμηνα έδωσε διπλωματικές {με βαθμό «καλώς»} και, στη συνέχεια, μετά από επτά μήνες είχε ετοιμάσει τη διδακτορική του διατριβή {με θέμα τις αιτίες θανάτου από εμβολή στο αναπνευστικό σύστημα}. Την πρώτη Απριλίου 1925 ο Κλάουμπεργκ πήρε άδεια εξάσκησης του ιατρικού επαγγέλματος και τον τίτλο του δόκτορα.

Δυο χρόνια νωρίτερα, στις 23 Μαΐου 1923, η εφημερίδα *Ειδήσεις του Κιέλου* δημοσίευσε την είδηση για έναν φοιτητή της Ιατρικής, ο οποίος συνόδευε μια νεαρή γυναίκα κατά τις 3 η ώρα το πρωί, μετά από ένα γλέντι σε αρραβώνα, και κατέρρευσε ακριβώς μπροστά στο σπίτι της, πάνω στα πέτρινα σκαλοπάτια, από το πολύ αλκοόλ που είχε καταναλώσει. Δύο περαστικοί τον βοήθησαν να σηκωθεί, με κάποιον τρίτο πιάστηκε σε καυγά, οπότε ο άλλος τον χτύπησε από πίσω αρκετές φορές στο κεφάλι με το μαστούνι του. Ο νεαρός άντρας γύρισε απότομα, έβγαλε ένα πιστόλι και πυροβόλησε. «Καθώς γύριζα, έβαλα από ένστικτο το χέρι μου στην τσέπη, έπιασα το πιστόλι μου και, βγάζοντάς το από την τσέπη, το απασφάλισα και το σήκωσα ψηλά», ισχυρίστηκε ο Καρλ Κλάουμπεργκ 30 χρόνια μετά, και επέμεινε πως εκείνη τη στιγμή, καθώς τον χτύπησε ο άλλος με το μαστούνι, το πιστόλι τού ξέφυγε από το χέρι, οπότε εκσφενδονίστηκε η σφαίρα. Ο χτυπημένος πέθανε αμέσως: ένας εργάτης 51 χρονών, πατέρας ενήλικων και παντρεμένων παιδιών, ο οποίος ετοιμαζόταν να κάνει ένα ταξίδι. Ο άνθρωπος αυτός κρατούσε μαστούνι, γιατί ήταν τυφλός.¹⁵ Αυτό τουλάχιστον ισχυρίστηκε ο γιος του θύματος. Η εισαγγελία πάντως πείστηκε από την εκδοχή του Κλάουμπεργκ, ότι δηλαδή επρόκειτο για αμυντική ενέργεια, και η υπόθεση δεν έφτασε ούτε καν στο δικαστήριο. Δυο χρόνια μετά από το γεγονός αυτό έβγαλε και η μητέρα του Κλάουμπεργκ πιστόλι, σε μια ανάλογη συμπλοκή, που την παρουσίασε και αυτή ως αμυντική ενέργεια. Ο άντρας της την είχε απατήσει με μια φίλη. Η Έμμα Κλάουμπεργκ τους παραφύλαξε από μια γωνιά του δρόμου και μόλις το αυτοκίνητο πλησίασε, πυροβόλησε – χωρίς να τους πετύχει. Το αιρετό λαϊκό δικαστήριο καταδίκασε τη ζηλιάρα σύζυγο σε μια χρηματική ποινή λόγω απειλής φόνου.¹⁶ Ως βοηθός γιατρού στη γυναικολογική κλινική του Πανεπιστημίου του Κιέλου ο Καρλ Κλάουμπεργκ ασχολιόταν επιστημονικά μεταξύ του 1925 και 1932 κυρίως με προβλήματα γονιμότητας των γυναικών. Αυτό εξυπηρετούσε και τον βασικό στόχο της κλινικής, την έρευνα δηλαδή της ορμόνης των

γεννητικών οργάνων της γυναίκας και του κύκλου της περιόδου της. Με μια σειρά άφθονων ιστολογικών εξετάσεων οι γιατροί του Κιέλου μπόρεσαν για πρώτη φορά να αποδείξουν ότι μια σεξουαλική ορμόνη, που μόλις είχε ταυτιστεί και που ανήκε στην ομάδα των προγεσταγόνων με το όνομα προγεστερόνη, προκαλούσε στο δεύτερο μέρος του κύκλου ουσιαστικές αλλαγές στον βλεννογόνο της μήτρας. Σε γυναικολογικά περιοδικά δημοσίευσε το 1930 ο Κλάουμπεργκ ένα τεστ προγεσταγόνου, με το οποίο μπορεί να αποκλείει αδυναμία γονιμότητας και το οποίο σε προσαρμοσμένη μορφή χρησιμοποιείται μέχρι σήμερα ως «Τεστ Κλάουμπεργκ». Ο ταλαντούχος γιατρός το είχε αναπτύξει σε συνεργασία με το κεντρικό εργαστήριο του φαρμακολογικού συγκροτήματος Schering-Kahlbaum AG. Κατά καιρούς ο Κλάουμπεργκ συνεργαζόταν με τον βιοχημικό Άντολφ Μπούτεναντ, κάτοχο του βραβείου Νόμπελ 1939. Από τη συνεργασία αυτή προέκυψε επίσης το γεγονός ότι μπόρεσε να διαχωρίσει τις δύο ορμόνες τη μια από την άλλη, οι οποίες σχηματίζονται κατά τη διάρκεια του κύκλου της περιόδου των γυναικών, δηλαδή της οιστρογόνης και της προγεστερόνης. Μ' αυτόν τον τρόπο δημιούργησε τις προϋποθέσεις, ώστε να μπορέσει να παραγάγει συνθετικά τις δυο αυτές ουσίες. Από τότε οι ορμόνες Progynon και Proluton, έστω κι αν στο μεταξύ η δοσολογία τους παρουσιάζει διαφορές, εφαρμόζονται ως σήμερα στην αντιμετώπιση της στειρότητας.¹⁷

Το 1932 ο ανερχόμενος επιστήμονας Κλάουμπεργκ άλλαξε πόστο και μπήκε στην Πανεπιστημιακή Γυναικολογική Κλινική του Καίνιγκσμπεργκ, την οποία διηύθυνε ο καθηγητής Φέλιξ φον Μίκουλις-Ραντέσκι. Εκεί έγραψε και την υφηγεσία του το 1933, με θέμα «Οι θηλυκές σεξουαλικές ορμόνες σε σχέση με τον γενετήσιο κύκλο και τα εμπρόσθια χείλη της υπόφυσης». Στην υφηγεσία του, που δημοσιεύτηκε την ίδια χρονιά, έθετε ήδη το θέμα πώς είναι δυνατόν να προκληθεί προσωρινή στειρώση με ορμονικό χειρισμό. Του άρεσε η ιδέα να μπορεί να οδηγήσει τη γονιμότητα της γυναίκας και προς τις δύο κατευθύνσεις. Ένα άρθρο του που δημοσιεύτηκε το 1935 περιείχε ήδη στον τίτλο τον πυρήνα και των δύο αυτών κα-

τευθύνσεων της έρευνάς του: «Πειραματικές έρευνες για την ορμονική στείρωση καθώς και για τη θεραπεία της στειρώσεως που σχετιζόταν με ορμόνες». Κατά πόσο ο Κλάουμπεργκ επιδοκίμαζε πριν από το 1933 τις απαιτήσεις για ρατσιστική υγιεινή των Εθνικοσοσιαλιστών δεν είναι δυνατόν να εξακριβωθεί.

Αλλά ήδη τον Απρίλιο του 1933 έγινε μέλος του Εθνικοσοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος (NSDAP) και των Σωμάτων Ασφαλείας, SA, και συμμετείχε σε δικαστήριο περί κληρονομικής υγείας, όπου αποφασίστηκε και τυπικά η διενέργεια αναγκαστικών κυρώσεων. Από τον Φεβρουάριο του 1936 ανήκε στους λίγους γιατρούς που ήταν διαπιστευμένοι για στειρώσεις με ακτίνες Ρέντγκεν.

Τον Ιούλιο του 1937 —ως αρχίατρος πια— ανακηρύχτηκε έκτακτος καθηγητής και το 1939 αναπληρωτής καθηγητής σε μη προβλεπόμενη θέση. Στο διάστημα που εργαζόταν στο Καίνιγκσμπεργκ ερευνούσε για νέους δρόμους, που θα οδηγούσαν γυναίκες με κλειστές ωοθήκες σε γονιμότητα μέσω υψηλών δόσεων συνθετικών οιστρογόνων, που τότε ονομάζονταν «ωοθυλακική Ορμόνη». Οι επιτυχίες του μεταφράζονταν σε σεβαστές αποζημιώσεις εκ μέρους των εργοστασίων Schering, που δεν τον βοήθησαν ωστόσο να προσκληθεί, όπως επιθυμούσε διακαώς, σε πανεπιστημιακή έδρα. Στο Γκρατς, Κίελο και Μάρμπουργκ όπου υπέβαλε υποψηφιότητα προτιμήθηκαν άλλοι.¹⁸ Τον Φεβρουάριο του 1940 ο Κλάουμπεργκ ανέλαβε στην τότε Καίνιγκσχιουτε της Άνω Σιλεσίας (σήμερα Χορτσόβ) παράλληλα τη διεύθυνση τόσο της Γυναικολογικής Κλινικής της «Κνάπσαφτ» (ενός είδους συνδικάτου για τους εργάτες των Ορυχείων) όσο και της Γυναικολογικής πτέρυγας του Καθολικού νοσοκομείου «Άγιος Χέντβιγ». Αλλά και κατά την εποχή που ήσαν σε πολωνική επικράτεια και οι δυο αυτές θέσεις υπάγονταν στη δικαιοδοσία ενός υπεύθυνου.

Κατά την άποψη της Φρίντελ Κλάουμπεργκ ο άντρας της, τον οποίο παντρεύτηκε στις 6 Απριλίου 1933, βρισκόταν μεταξύ 1933

και 1939 στο ζενίθ της επιστημονικής του έρευνας. Όσο εξασκούσε το επάγγελμά του ως γιατρού συνέγραψε περίπου 70 σχετικά, εξειδικευμένα άρθρα. Όλοι οι κόποι του αφορούσαν την αντιμετώπιση της στειρότητας της γυναίκας. «Ό,τι μου επέτρεπαν οι δυνάμεις μου, ώστε να τον ενισχύσω στην εργασία του, είτε αυτό γινόταν με εισηγήσεις, με σύνταξη επιστημονικών εργασιών, στενογραφώντας και γράφοντας στη γραφομηχανή, είτε παραιτούμενη από άνετη σπιτική ζωή, παραιτούμενη ακόμη και από το άτομό του, το έκανα έχοντας απέραντη εμπιστοσύνη στην αποστολή του, συχνά θυσιάζοντας και τον εαυτό μου τον ίδιο» λέει η Φρίντελ Κλάουμπεργκ, η οποία κάποτε ήταν και ασθενής του κατόπιν συζύγου της.¹⁹ Το 1928 είχε σώσει, όπως ισχυρίζεται ο ίδιος, τη γυναίκα του από κίνδυνο της ζωής της, η οποία είχε αρρωστήσει από περιτονίτιδα στην περιοχή της λεκάνης (Πυλεοπεριτονίτις), κάνοντάς της μια επικίνδυνη εγχείριση, με παρενέργεια ωστόσο τη μόνιμή της στειρότητα. Και ακριβώς η παρενέργεια αυτή οδηγούσε σε πολλές άσχημες σκηνές της έγγαμης ζωής τους. Μια φορά μάλιστα ο αρχίατρος έβαλε μπροστά στο στόμα της το γεμισμένο του κυνηγετικό όπλο και τη ρωτούσε αν έπρεπε να πιάσει τη σκανδάλη. «Είχα την εντύπωση πως ένιωθε μια ορισμένη ηδονή όταν με έφερνε σε τέτοια θέση, ώστε να καταρρέω με δάκρυα και λυγμούς. Από την άλλη μεριά μπορούσε να ζητάει και συγγνώμη με έναν τρόπο που με έκανε πρόθυμη να συμφιλιώνομαι διαρκώς μαζί του», περιγράφει η Φρίντελ Κλάουμπεργκ τη συχνά απαράδεκτη συμπεριφορά του.²⁰

Ο Καρλ Κλάουμπεργκ είχε μόνον 1,54 μέτρα ύψος κι αυτό απέιχε πολύ από το μέτρο για την πρόσληψη κάποιου ως μέλους των Ες-Ες, των οποίων και παρά τους αντίθετους ισχυρισμούς του δεν υπήρξε ποτέ μέλος. Είναι σχεδόν αυτονόητο πως το, δυστυχώς, μικρό του ανάστημα του είχε προκαλέσει αισθήματα μειονεκτικότητας. Το γεγονός ότι δεν κατάφερε να κάνει πανεπιστημιακή καριέρα χειροτερεύει την ήδη υπάρχουσα ψυχική του ανασφάλεια, που εξωτερικευόταν σύντομα και με απότομα εναλλασσόμενες διαθέσεις, ε-

γωμανείς και μανιακές συμπεριφορές προς επίδειξη ισχύος και επιπλέον με αλκοολικές εξάρσεις, όπως καταθέτει το 1955 ως μάρτυρας κάποιος παλιός γνωστός του Κλάουμπεργκ από την εποχή της Καίνιγκσχιουτε, αναλογιζόμενος τα παλιά: «Ο κύριος Κλάουμπεργκ ήταν αναμφίβολα ένας πολύ έξυπνος και ταλαντούχος άνθρωπος και δεν είχε κανένα λόγο να αμφιβάλλει για τις ικανότητές του ως γιατρού και επιστήμονα. Από την άλλη, επίσης αναμφίβολα, έδειχνε μια απίθανη υπερεκτίμηση της αξίας του και της σημασίας των επιστημονικών και ιατρικών του επιτευγμάτων. Μιλούσε πάντα έτσι σαν όλοι οι άλλοι γιατροί να μην καταλαβαίνουν τίποτε, ενώ αυτός είχε επεξεργαστεί κάτι το εξαιρετικά ασυνήθιστο. Αλλά έκλινε κιόλας σε μια επιθετική καυχησιά και, όταν είχε καταναλώσει αλκοόλ, ήταν κυριολεκτικά εκτός ελέγχου». Και σαν να αποδεχόταν τώρα την εκπλήρωση μιας παλιάς του προφητείας, ο γνωστός αυτός αναφέρει ότι η Φρίντελ Κλάουμπεργκ του είχε μεταφέρει μια παράξενη φράση του συζύγου της που προερχόταν από την, ευτυχισμένη ακόμη, πρώτη εποχή του γάμου τους: «Φρίντελ, ο Καρλ σου ή θα καθίσει σε χρυσό θρόνο ή θα γίνει εγκληματίας».²¹

Την ατυχία να μην μπορέσουν να αποκτήσουν παιδιά, το ζευγάρι προσπάθησε αρχικά να την αντισταθμίσει, παίρνοντας στο σπίτι τους για ένα διάστημα την κόρη της κουνιάδας του Καρλ Κλάουμπεργκ. «Η επιθυμία του συζύγου μου να κάνουμε ένα παιδί δεν είχε ικανοποιηθεί με τον τρόπο αυτόν», λέει η γυναίκα του σε μια ανάκριση μετά τον πόλεμο. «Έπρεπε να είναι δικό του παιδί».²² Μετά από μερικά χρόνια έγγαμου βίου ο Καρλ Κλάουμπεργκ ξεκίνησε μια σεξουαλική σχέση με τη γραμματέα του, που την πήρε μαζί του όταν άλλαξε πόστο και πήγε στην Καίνιγκσχιουτε. Εκεί απέκτησε μαζί της μια κόρη κι έναν γιο, που γεννήθηκαν το 1940 και το 1943, αντίστοιχα. Υιοθέτησε τα παιδιά και ανάγκασε τη σύζυγό του να τα μεγαλώσουν μαζί. Στο μεταξύ συνέχισε με τη γραμματέα του και όχι μόνον την εργασιακή τους σχέση. Πότε πότε συζούσε στην Καίνιγκσχιουτε και με τις δυο γυναίκες μαζί, για ένα διάστημα φρόντισε να μετακο-

μίσει η γυναίκα του στις Μπεστίδες, μια περιοχή στα Καρπάθια όρη.²³ Αρκετές φορές η γραμματέας του παρευρέθηκε και στο Άουσβιτς και πήρε μέρος, όπως παραδέχτηκε στην ανάκριση, σε δυο τρεις περιπτώσεις και στα πειράματα του δόκτορος Κλάουμπεργκ.²⁴